

VIENA

KAROLIS
BARECKAS

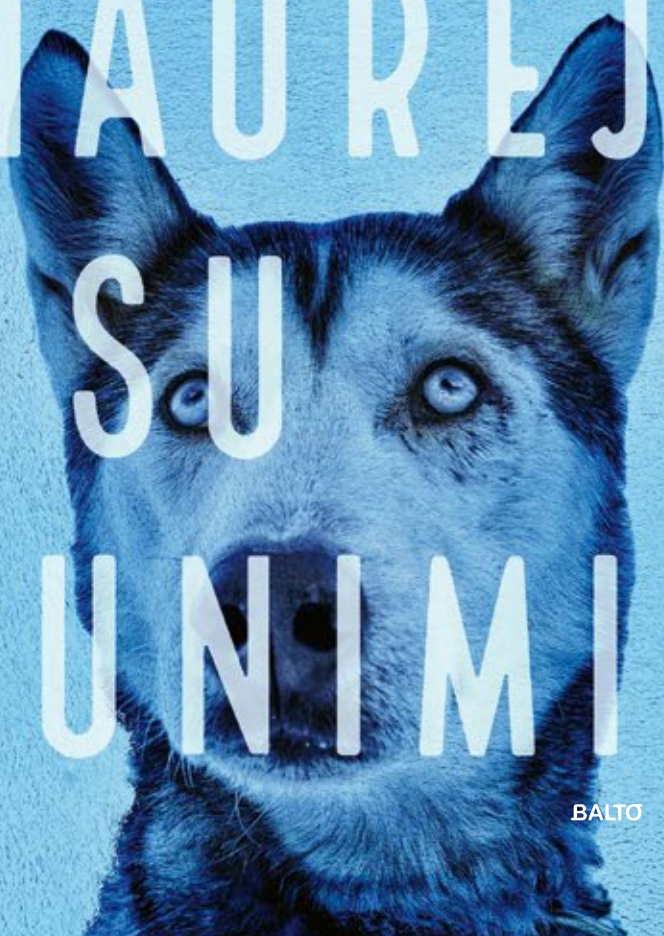
ŽIEMA

ŠIAURĖJE

SU

ŠUNIMIS

BALTO

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį kūrinių draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama ši kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Karloio Barecko asmeninio archyvo nuotraukos – p. 4, 8, 14, 223
Damien Lengyel nuotraukos – p. 150, 157, 176, 198, 216, 220
Michal Fecko nuotraukos – p. 21, 30, 31, 52, 78, 108, 119, 120, 128, 132, 138, 143, 182, 186, 188, 209, 210
Simon Stallmann nuotraukos – p. 28, 106, 119, 147, 178
Laura Kinnunen nuotraukos – p. 218
Shutterstock nuotraukos – p. 20, 44, 47, 64, 66, 68, 70, 108, 109, 110, 122, 145
Getty Images nuotrauka – p. 48
Carrie McLain Museum / AlaskaStock nuotrauka – p. 50

ISBN 978-609-487-252-5

© Karolis Bareckas, 2022
© Karolis Bareckas, nuotraukos
© Tadas Šaučiulis, viršelio dizainas, 2022
© Shutterstock viršelio iliustracijos
© BALTO leidybos namai, 2022

KAROLIS
BARECKAS

VIENA
ŽIEMA
ŠIAURĖJE
SU
ŠUNIMIS

BALTO

Vilnius, 2022

PRADŽIA

Viskas prasidėjo dar Nikaragvoje. Verčiau tekstą apie Skandinavijos šiaurę – ir staiga lyg žaibas trenkė mintis: noriu ten nuvykti. Ėmiau galvoje piešti, kaip lekiu šunų kinkiniu per storos sniego plutos dengiamą žemę. Prieš akis regėjau atšiaurią laukinę gamtą, savo apšerkšnijusią barzdą ir kiekviena kūno ląstele jutau seniai išsiilgtą šaltį. Puoliau internete ieškoti galimybių. Parašiau vienai kitai ekskursijas šunų kinkiniais organizuojančiai įmonei. Po kelių dienų sulaukiau kvietimo pasikalbėti telefonu. Taip nepraėjus nė savaitei nuo šitos keistos idėjos gimimo radau darbą Šiaurėje. Be jokių pastangų. Lyg pati Visata būtų norėjusi, kad ten atsidirčiau.

Pastaruosius keletą metų gyvenau klajoklišką gyvenimą. Dirbau mokykloje Indijoje, savanoriavau Kroatijoje, keliavau po Pietryčių Azijos, Lotynų Amerikos ir kitas šalis. Vykdavau bent pusmečiui, kartais jau turėdamas konkretų planą, o kartais – tik bilietą į vieną pusę. Dirbau internetu, rašiau ir verčiau tekstus, todėl visas pasaulis man buvo pasiekiamas. Nereikėjo daug mėnesių dirbti ir taupyti, o grįžus namo vėl viską pradėti iš pradžių.

Tuo metu, kai šovė idėja vykti į Šiaurę, skaičiavau šeštą mėnesį kelyje. Prieš kelionę atgal į Europą paskutinė mano stotelė buvo Nikaragva. Ketinau čia pasidairyti tris savaites, dar mėnesį patyrinėti Londoną, o tada jau du vasaros mėnesius praleisti Lietuvoje. Šiaurė atrodė lyg tolimas mirażas. Galvoje kirbėjo tūkstantis abejonių, pakišdamos vis naują priežastį, kodėl kas nors turėtų nepavykti. Tarytum koks vidinis rankinis stabdis, jos neleido patikėti, kad viskas taip paprasta. Dar ims ir apsigalvos mano naujieji darbdaviai.

Tą savo rankinį stabdį jau seniai pažįstu. Jei leisčiau jam veikti pagal savo logiką, niekada nepajudėčiau iš taško A. Jis nugesina kiekvieną idėją, sudirba visus planus ir nuolatos šnabžda į ausį: *tau nepavyks*. Turbūt visi turime tokį rankinį stabdį. Vienų jis stipriai įveržtas, kitų – atpalaiduotas. Kaip mes jį gebame valdyti, taip ir atrodo mūsų gyvenimas. Aš jau per daug kartų viską mečiau, kad bijočiau nežinomybės. Per daug kartų ką nors pradėjau, kad bijočiau suklysti. Tad nustūmiau į šalį įkyrias mintis apie nesėkmes ir po truputį įsileidau tikėjimą, kad Šiaurė manęs laukia. Nors kartais vis tiek galvoje cyptelėdavo tas žlugdantis balsas, kuo greičiau jį nutildydavau.

Nakvynės namuose Leone, Nikaragvoje, garsiai užė ventiliatorius. Lauke temperatūra siekė 30 laipsnių Celsijaus. Nuo karščio kūnas iškart tapdavo lipnus. Kiekvienas išėjimas į miestą reiškė, kad teks pėdinti svilnamam saulės ir jausti, kaip nugara žliaugia prakaitas. Pro šalį siuvo automobiliai. Prie gatvės maistą čirškino keletas vietos pardavėjų. Šešėlyje ant žolės tįsojo pora vyrų, ant veidų užsitraukę skrybėles. Tolėliau stūksojo kolonijinio stiliaus pastatai. Jų pavėsyje susėdę paaugliai nuobodžiaudami siurbčiojo limoną.

Nikaragvą tuo metu drebino protestai prieš prezidento Danielio Ortegos valdymą, per juos žuvo daugybė žmonių. Gatvėse riegsojo barikados, kasdien vyko protestuotojų susirėmimai su policija. Tokia įtempta situacija atbaidė daugumą keliautojų, viešbučiai ir restoranai ištuštėjo, šmėkščiojo vos vienas kitas turistai. Vakaraus griaudėjo megafonai, aidėjo žmonių riksmi, kartkartėmis juos pertraukdavo šūviai. Turbūt ne šiaip sau tokiaime fone man toptelėjo keliauti į Laplandiją.

Šiaurė susižavėjau dar vaikystėje, perskaitęs amerikiečių rašytojo Jacko Londono „Baltąją iltį“ ir „Protėvių šauksmą“. Iš šių knygų sužinojau

apie šunų kinkinius ir laukinę Šiaurės Amerikos gamtą. Žmogaus ir šuns ryšys man atrodė ypatingas, tarytum iš kito pasaulio. Tuo metu būčiau viską atidavęs už galimybę pamatyti, kaip tie kinkiniai atrodo realybėje. Londono knygų herojai buvo tvirtos valios, puikios sveikatos ir bebaimiai. Man, dešimties ar dvylikos metų vaikiui, jie darė didžiulį įspūdį. Norėjau būti kaip jie, gyventi kaip jie ir nuolatos patirti vis naujų nuotykių.

Jackas Londonas augo skurde. Vos trylikos sulaukęs, jau dirbo konservų fabrike po 12–18 valandų. Vėliau vogė austres savo vairuojamu laiveliu, dirbo pakrantės apsaugoje, vėl fabrikuose... Būdamas dvidešimt vienu, su tūkstančiais kitų praturtėti troškusių žmonių nusibeldė į Aliaską ieškoti aukso. Galop šias ankstyvosios jaunystės patirtis sudėjo į savo knygas.

Skurdo pasaulis suformavo Londono pažiūras ir neleido jam nuleisti rankų, kai leidėjai vienas po kito atmetė jo kūrinį. Užvis labiausiai Londonas bijojo taip ir likti tuo „darbiniu gyvuliu“, todėl nesiliovė rašyti. Jo užsispyrimas negali nežavėti.

Vaikystėje perskaičiau ir nedidelį etiudą apie norvegų keliautoją Roald'į Amundseną – pirmąjį žmogų, pasiekusį Pietų ašigalį. Pasakojama, kad, norėdamas užsigrūdinti, Amundsenas žiemą miegodavo prie atdaro lango. Tai bent užsispyrimas, tada maniau. Norėjau būti kaip Amundsenas, tačiau miegoti atsidaręs langą taip ir neišdrįsau.

Pradėjęs intensyviai keliauti, akis kreipiau į šiltus kraštus – Meksiką, Maroką, Vietnamą, Indiją, Kubą... Nuolatinė lietuviška dargana išugdė troškimą pažinti šalis, kuriose saulė skaisčiai šviečia kiekvieną dieną. Antra vertus, traukė išbandyti ir atšiaurias sąlygas, todėl visada mielai leisdavausi į žygius kalnuose. Ten laukdavo tas šalčio pasaulis iš vaikystės prisiminimų. Tiesa, sąmoningai apie šitą trauką niekada nemąščiau. Aš tik norėjau sau įrodyti, kad galiu toli žygiuoti, aukštai kopti ir išverti bet kokią temperatūrą. Bet kiekgi pasivaikščiojimai kalnuose trunka – daugiausia kelias savaites. Visada širdyje ruseno keistas noras tokiomis sąlygomis pagyventi ilgėliau. Sunku, aišku, buvo suvokti, kaip būtų galima šitą troškimą įgyvendinti. Be to, mane domino tokia galybė kraštų, kad jų magija užgoždavo visas mintis apie Šiaurę. Pernelyg nesispyriodamas atsiduodavau jų vilionėms ir nerdavau į dar vieną nuotykių. Ir tada Šiaurė pati mane surado.

Tiesa, visiškai neįsivaizdavau, nuo ko reikėtų pradėti. Jaučiausi ganėtinai atitrūkęs nuo Lietuvos ir nelabai įsivaizdavau, kaip vėl reikėtų joje pritapti.

Šiaurę priėmiau kaip gerą progą pažiūrėti į viską iš šalies, pabūti vienoje vietoje ir pasitikrinti, ar tikrai jau atėjo laikas pasukti patyrimų šturvalą į kitą pusę. Be to, viliojo ir dar vienas naujas nuotykis. Po Vietnamą, Kambodžą, Maroką ar Gvatemalą yra keliavę tūkstančiai lietuvių. Daugybė jų sukūrę savo kelionių tinklaraščius ir feisbuko paskyras. Kai kurie net išleidę knygų. Nežinau, kiek lietuvių yra vairavę Šiaurėje šunų kinkinius, tačiau tas skaičius neturėtų būti didelis. Tai įkvepia.

ATVYKIMAS

Švakarėse į kuprinę susidėjau visus šiltus drabužius ir kitą dieną nusileidau Kirunoje, Švedijos šiaurėje, maždaug 145 kilometrai už poliarinio rato. Tiesą sakant, nelabai aš tų drabužių ir turėjau. Penketą metų prasibastęs po šiltus kraštus, nebuvau įsigijęs nei padorios žieminės striukės, nei normalių tokiomis sąlygomis tinkamų batų, nei pirštinių. Nusprendžiau, kad viską, ko reikės, nusipirksiu vietoje. Internetu palyginęs kainas, supratau, kad apsipirkęs Lietuvoje nieko neišloščiau.

Šiaip ne taip įspraudžiau į kuprinę savo senus žygbačius, kuriais įveikiu ne vieną tūkstantį kilometrų ir aplankiau ne vieną valstybę. Dabar tie pavargę bendražygiai vėpsojo į mane pražiotais šonais ir prašyte prašėsi išmetami. Vis dėlto nusprendžiau, kad mes drauge keliausime į Švediją, sausu oru jie man dar pravers.

Iš Lietuvos išskridau šiltą rudenį. Kai trumpomis rankovėmis išlipau iš lėktuvo Laplandijoje, mane iš karto kiaurai perkošė vėjas. „Ką nors pradėjęs, aš taip paprastai nemetu“, – nesileidau įbauginamas.

Tai mano pirmasis kartas Šiaurėje. Dar niekada nebuvau taip aukštai pakilęs žemėlapiu. Buvo tekę porą sykių lankytis Švedijoje,

bet tik pietinėje jos dalyje. Ir vis dėlto jaučiausi lyg iš anksto žinojęs, kaip čia viskas yra. Tarytum būčiau atvykęs ten, kur jau seniai turėjau būti. Žinoma, Lietuvoje irgi būna sniego. Kaip ir Skandinavija, galime pasigirti miškais ir ežerais. Šiuo atžvilgiu Laplandija nėra koks nors neregėtas kraštas. Kiruna yra 68 laipsniai šiaurės platumos, o Kaunas – 54. Taigi, vos 14 laipsnių pakanka, kad pakliūtum į visiškai kitą pasaulį.

Viražas į Švediją beveik likimo padiktuotas. Dar iš vaikystės saugau Švedijos žemėlapi. Ne, tarkim, Vokietijos, ne Danijos ar Suomijos, o Švedijos. Jokios kitos šalies žemėlapiu neturiu. Tame žemėlapyje sužymėta, koks būna dienos ilgumas skirtingais metų laikais įvairiose Švedijos vietose. Pamenu, kaip stebėjausi didžiuliais pietų ir šiaurės regionų skirtumais. Ir štai dabar, po daugybės metų, pagaliau esu šalyje, kurios žemėlapi vaikystėje taip atidžiai tyrinėjau.

Kirunos oro uostas nedidelis ir ramus. Daug kartų mažesnis ir už Vilniaus, ir už Kauno oro uostus. Vos tik jame nusileidęs pasijuntu lyg kitoje planetoje. Tipinių miestiečių su paltais, baltais sportbačiais ir planšetėmis rankose – vos vienas kitas. Dauguma vilki aktyvaus laisvalaikio drabužius, avi sunkiais batais. Mano lėktuvas – vienintelis, šiuo metu nusileidęs Kirunoje. Jei nusileistų keli, vargu ar visi atvykėliai tilptų ankštoje atvykimo salytėje.

Jau iš tolo pamatau užrašą: „Karolis Bureckas.“ Nejuo mano pavardės nesugebėjęt teisingai parašyti, vyručiai? Ai, bala nematė, galiu pabūti ir Burecku.

Mane pasitinka būsimas kolega – trisdešimt dvejų prancūzas Damianas. Juodais garbanotais plaukais, tamsiaakis ir su raukšlėmis skruostuose. Atrodo, tarsi koks skulptorius būtų jas iškalęs veide.

Damianus dešimt metų dirbo Šveicarijos Alpėse: žiemą didžiuliu traktoriumi valė kalnų trasas ir mokė turistus čiuožti snieglente, o vasaromis dirbo restoranuose arba keliavo.

– Kaip sugalvojai atvažiuoti į Šiaurę? – klausia.

– Visada norėjau ir turbūt atėjo metas, kai supratau: dabar arba niekada. Artėja mano trisdešimtas gimtadienis. Galvoje sukasi daugybė egzistencinių minčių, svarstau, ką daryti su savo gyvenimu, tad čia bus nebloga vieta pamąstyti, – sakau.

– Prieš porą metų ir aš buvau toks kaip tu, – juokiasi Damianas. – Tada nuvykau i Norvegiją, įsimylėjau šunis ir dabar niekur nenoriu važiuoti iš Šiaurės.

– Gal ir man taip nutiks, ką gali žinoti.

Pirmą kartą prie šunų kinkinio prancūzas stojo Norvegijoje. Naujasis užsiėmimas jam taip patiko, kad sugebėjo net vienos lenktynėse sudalyvauti. Į Švediją jis atvyko prieš mėnesį, kartu su savo penkiais šunimis.

Askanas – storas ir pūkuotas Sibiro haskis, labiau primena pliušinį meškiną nei šunį. Jis mėgsta pagulėti ant sofos ir savo šeimininkui daugiau jausmų parodo tik pakvipus maistu. Likę keturi – Aliaskos haskiai. Jukonui ir Čilei – metai, tad rudenį jie pirmąsyk stos į kinkinį. Jukono tėvas – tituluotas rogių šuo, Damianas tikisi, kad sūnus bus paveldėjęs jo genus. Džiazui ir Roksei – vos keletas mėnesių. Askanas nėra rogių šuo, prancūzas jį augina tik dėl to, kad su juo lengva kabinti merginas.

– Jis tikras magnetas, – juokiasi prancūzas.

– Rimtai?

– Kai buvau grįžęs į Prancūziją, užtekdavo su juo išeiti į miestą – iškart dėmesio sulaukdavo.

– Neprašė draugai jo paskolinti?

– Ne, tegul patys vargsta.

Kiekvieną mėnesį šunų išlaikymas Damianui atsieina bent keletą šimtų eurų. Nepigus malonumas, tačiau Damianas nori įsigyti dar keletą, kad galėtų lenktyniauti. Tiesa, prieš tai turi užaugti šitie. Vadinasi, dar bent keletą metų teks palaukti, kol sukomplektuos visą komandą.

Norvegijoje Damiano patirtis – ne iš maloniausių. Buvęs darbdavys liko jam skolingas nemažai pinigų. Damianas gyveno itin prastomis sąlygomis – kažkokioje patalpėlėje, kurioje buvo laikomas sausas šunų édalas. Kai atėjo pavasaris, jis paliko nelemtą haskių fermą ir du su puse mėnesio praleido palapinėje miške. Savo šunis rišo prie medžio. Nusiprausti porą kartų per savaitę nuedavo pas draugą.

– Įsivaizduok, – pasakoja. – Tas fermos savininkas nuolat skųsdavosi, kad neturi iš ko mums mokėti algų. Vieną dieną jis

pasirodė su naujutėliu mersedesu. Toks turbūt kokį šimtą tūkstančių eurų kainuoja.

– Sunku net patikėti, kad taip būna, – stebiuosi. – Bet kodėl tu ten tiek laiko tempi?

– Norėjau kuo daugiau sužinoti apie šunis, tad stengiausi į nieką nekreipti dėmesio. Iš pradžių dar nebuvo taip prastai, bet kuo toliau, tuo tik blogiau darėsi. Jis šunis net mušdavo. Trankydavo jų galvas į narvo grotas. Galiausiai nuėjau į policiją ir viską papasakojau. Dabar vyksta tyrimas.

Norvegijoje, tokioje visais atžvilgiais pažangioje šalyje, kažkas daužo šunis ir nemoka algų?! Tą akimirką turbūt pirmąkart gyvenime susverdėjo mano susikurtas romantiškas Skandinavijos įvaizdis. Aišku, tikriausiai visur yra visokių žmonių ir iš to daryti apibendrinimus neverta. Vis dėlto prancūzo pasakojimas kažkaip nemaloniai nugula atmintyje. Tuo pat metu negaliu atsistebėti jo kantrybe ir naivumu.

Po visų tų nuotykių Damianas susirado haskių fermą čia, Kirunoje. Jau mėnesį vienas prižiūri daugiau nei šimtą šunų. Poilsio dienų

dar neturėjo. Juk šunims kasdien reikia ęsti ir lakti. Šunų pasaulis Damianui neabejotinai patinka. Kai tik kalba pasisuka apie lenktynes, jo akys iškart sužiba. Štai kaip, pasirodo, lengvai galima išspręsti gyvenimo prasmės klausimus.

Netrukus prie mūsų prisijungia ir dvidešimt aštuonerių vokiečių Simonas. Jis Brėmene dirba IT konsultantu. Prieš keletą metų pagal „Work and Travel“ programą išbandė šunų kinkinių gido darbą Kanadoje, tada grįžo į Vokietiją ir atsidėjo karjerai biure.

Simonas planuoja apsigyventi su savo mergina. Tačiau prieš šį žingsnį jiedu nusprendė ką nors nuveikti atskirai. Mergina, mokytoja, su savo klase išsiruošė į visus mokslo metus truksiantį kruizą po pasaulį. Privati mokykla, kurioje ji dirba, suteikė moksleiviams galimybę beveik devynis mėnesius mokytis plaukiojant laivu. Sunku ir patikėti. Tau gal dar tik kokie penkiolika, o tu keliauji iš Europos į Pietų Ameriką su savo bendraklasiais. Net užpavydėjau jaunesiems vokiečiams. Kai draugė išsiruošė į kruizą, Simonui neliko nieko kita, tik sugalvoti kokį nors planą ir sau. Taip jis vėl nusprendė stoti ant rogių.

– Ar po žiemos Švedijoje planuoji grįžti į tą gyvenimą, kurį palikai? – klausiu.

– Taip, turiu gerą darbą, kuris man patinka. Atvažiavau čia dėl nuotykių, tačiau jam pasibaigus vėl grįšiu į IT sritį, – sako jis.

– Gal į tą pačią įmonę?

– Tikriausiai. Bosas mano, kad aš čia ilgai neištvėrsiu, grįšiu anksčiau. Vis dėlto sakė, kad darbo vieta manęs visada lauks. Bet kokiu atveju IT specialistui darbą susirasti labai paprasta, todėl galvos dėl to nesuku.

Kartu su vokiečiu ir prancūzu apsigyvename mažučiam vieno aukšto namelyje, apkaltame raudonomis lentomis. Tokių raudonų nameliūkščių baltomis langinėmis Kirunos apylinkėse apstu. Jie gražiai įsilieja į peizažą ir yra tam tikras Skandinavijos šalių skiriamasis bruožas.

Mano kambarys nedidelis. Telpa lova, spinta ir kėdė kampe. Klaustrofobija nesergu, o erdvės daugiau nėra reikia. Nejau ratais po tą kambarį vaikščiosiu. Namelyje yra virtuvė su visais rakandais, pirtis, svetainė su židiniu, televizoriumi bei galybė DVD filmų ir nedidelė krosnelė drabužiams džiovinti. Viskas, ko reikia norint išgyventi Šiaurėje iki kito pavasario. Damianas dar paaiškina, kad durų čia niekas nerakina. Iš pradžių keistoka, bet visai smagu, kai nereikia dėl to kvaršinti sau galvos.

Šalimais teka Turneelveno, arba, pasak suomių, Torniojokio, upė. Ji prasideda netoli sienos su Norvegija ir nuvingiuoja iki pat Baltijos jūros. Iš viso 522 kilometrus. Mūsų apylinkėse upė primena ežerą, jos plotis – apie kilometrą. Bus įdomu, kai užšals. Kitoje upės pusėje spindi spalvoti mediniai Jukassjervio kaimelio namukai. Aplink pridygę kalvelių, žaliuoja spygliuočių miškai.

Mano kaimelis vadinasi Poikijervis. Jame vienas nuo kito nutolę stovi gal keliasdešimt namų. Artimiausia parduotuvė – kitoje upės pusėje, važiuoti iki jos reikia maždaug dešimt kilometrų. Žiemą bus galima nueiti ir pėsčiomis per ledą. Šiltuoju metų laiku be automobilio čia jau neišsiversi ir pieno kada tik panorėjęs nenusipirksi.

ALASKOS HASKIAI

Vos šimtas metų nuo mūsų namo prasideda šunų valdos. Iš viso čia yra net šimtas dvidešimt suaugusių Aliaskos haskių ir maždaug dvidešimt kelių mėnesių šuniukų. Voljeruose jie gyvena po du, tačiau kiekvienas turi savo būdą. Ant kiekvieno narvo kaba lentelė su gyventojų vardu ir gimimo metais. Vardų gausybė ir nežinia nuo ko pradėti juos mokytis. „Rally, Runner, Vicky, Vindy, Polar, Plus, Musty, Rebecca, Harma, Ojsan...“ – skaitau. Tačiau jau po minutės neatsimenu nė vieno vardo. Šunėkai smalsiai stebi, kaip keliauju nuo vieno voljero prie kito. Kai kurie atsistoja ant galinių kojų ir tarsi kviečia užėti.

Pirmasis į galvą įstringa mano bendravardis – Karlosas. Neretam užsieniečiui sunku ištarti „Karolis“, tad keliaudamas dažnai prisistatau Karlosu, ir tada visiems viskas aišku. Ilgainiui tai tapo lyg nauja keliautojiška tapatybė. Ypač kai klajojau po Centrinę Ameriką, kurioje šitas vardas ganėtinau paplitęs. Keturkojo Karloso kailis dega kaip ir mano barzda. Narve šis ugniplaukis gyvena vienas ir dažnai loja. Nors jau ne pirmos jaunystės, visada atrodo labai entuziastingas. Karlosas gimė 2009-aisiais, kai aš buvau trečiojo bakalauro studijų

Karlosas - vienas
vyriausių ir
ištvermingiausių
šios įmonės šunų

kurso studentas. Atrodo, kad tai buvo prieš tūkstantį metų. Kai atsiėmiau studijų baigimo diplomą, Karlosas jau buvo rogių šuo. Jei mokėtų kalbėti, galėtų man daug papasakoti apie Šiaurę. Nuo pat pirmų dienų aš pasišneku ir su juo, ir su kitais šunimis. Kartais angliškai, kartais lietuviškai, o su Karlosu – ir ispaniškai. „¿Cómo estás, Carlos? Dormiste bien? – Kaip sekasi, Karlosai? Gerai miegojai?“ – būna, užklausu rytais. Karlosas tik valiūkiškai vizgina uodegą ir amsi savo keistu gerkliniu balsu.

Aliaskos haskiai nėra tarptautinių kinologų draugijų oficialiai pripažįstama veislė kaip koks vokiečių aviganis ar auksaspalvis retriveris. Kitaip tariant, jie yra mišrūnai. Šunų veislės atitinka tam tikrus standartus: ūgio, svorio, spalvos ir sudėjimo. O kaip galima grynaveisliais laikyti šunis, kurie vienas nuo kito taip skiriasi?

Aliaskos haskiai veisiami tik dėl gebėjimo traukti roges, niekam nerūpi jų išvaizda ar kokios kitos savybės, todėl jie būna įvairių dydžių ir spalvų: juodi, balti, rudi ar pilki. Kai kurie primena savo giminaičius Sibiro haskius ar Aliaskos malamutus. Kiti panėši į Lietuvos kaimuose paplitusius kiemsargius: maži, neišvaizdūs, trumpomis kojomis ir nenusakomos spalvos kailiu. Vis dėlto apgaulinga išvaizda slepia neįtikėtiną ištvermę ir energiją.

Šie šunys nėra itin dideli: patinai sveria 18–27, patelės – 16–25 kilogramus. Aliaskos haskiai įprastai nelaikomi kaip naminiai augintiniai. Nes jie tiesiog pernelyg energingi. Tokį įsigijęs nenusiviltų nebent maratonų entuziastas – visada būtų, kas jam palaiko kompaniją. Aliaskos haskiams reikia veiklos, jos negavę jie turbūt nuniokotų visus namus. Tai socialūs šunys, jie puikiai jaučiasi ir su žmonėmis, ir su kitais šunimis. Auginant Aliaskos haskį svarbu, kad aplink būtų kitų šunų. Vienas jis nesijaustų laimingas. Dauguma šių veislę auginančių žmonių arba užsiima turizmu, arba varžosi kinkinių lenktynėse, tad vienatvė šiems šunims negresia.

Aliaskos haskių kainos gali labai skirtis. Daug kas priklauso nuo šuniuko tėvų. Jeigu jie kokie nors lenktynių čempionai, savaime suprantama, kaina kyla. Damianas už savo Čilę ir Jukoną mokėjo po šešis šimtus eurų. Suaugęs, lenktynėse pasižymėjęs šuo, kuris veda kinkinį, gali kainuoti ir dešimt tūkstančių eurų.

Tara gali didžiulis
skirtingų spalvų akimis

Seserys Vilda ir Varga

Mūsų įmonės šunys nelenktyniauja, todėl yra gerokai pigesni. Žinoma, kai jų šimtas dvidešimt, kalbame apie šimtus tūkstančių eurų.

Lietuvoje dažnai auginami Sibiro haskiai. Jie žmones paprastai traukia dėl panašumo į vilkus. Kuo Sibiro haskiai skiriasi nuo Aliaskos pusbrolių? Pirmiausia savo darbo etika. Aliaskos haskis trauks roges, kol iš nuovargio kris. Sibiriečiai nėra tokie atsidavę. Tačiau ir juos kinko į roges. Kita vertus, jie įspūdingesni už Aliaskos haskius, todėl nemažai Šiaurės įmonių laiko juos vien dėl to, kad turistai galėtų padaryti gražių nuotraukų. Dauguma turistų įsivaizduoja, kad būtų Sibiro haskiai ir yra tikrieji rogių šunys. Pamatę aliaskiečius, neretai nustemba, kartais net nusivilia – jie tikėjęsi skirtingų spalvų akių ir pilko kailio, o čia kas per padarai? Maži, vienas nuo kito besiskiriantys, trumpaplaukiai ir visiškai nefotogeniški. Žmonėms patinka gražūs ir pūkuoti šunys, o kai kurie Aliaskos haskiai atrodo taip, lyg jų motina būtų nusidėjusi su puse kaimo kiemsargių. Įdėsi tokio nuotrauką į instagramą – niekas nepatikės, kad čia haskis.

Į savo brošiūras įmonės, žinoma, sudeda pačių gražiausių šunų nuotraukas, tačiau, pavyzdžiui, mūsų šunidėje yra vos keletas šunų su tomis žymiosiomis skirtingų spalvų akimis. Taigi, Šiaurėje vienas svarbiausių gidų uždavinių – išaiškinti neišmanėliams, kad Aliaskos haskiai, nors ir neišvaizdūs, yra puikūs ir stiprūs rogių šunys.

Beje, Švedijoje rišti šunis prie grandinės draudžiama. Ir gerai. Keista būtų matyti šimtą dvidešimt pririštų haskių. Voljeras, nors ir nedidelė erdvė, suteikia bent šiokią tokią galimybę pajudėti.

Prieš daugybę tūkstantmečių žmonės prisijaukino gyvūnus, ir nuo tol šie neatsiejami nuo mūsų gyvenimo. Naudodamasi gyvūnų fiziniais pranašumais, žmonija statė miestus, kovėsi karuose, gabeno krovinius... Kiek ji visko nuveikė per gyvūnus! Net ir šiandien Lietuvos kaime galima išvysti arkliu ariant lauką.

Šiauriniuose pasaulio regionuose darbiniai gyvūnai visada buvo šunys. Tačiau viena, kai žmogus gyvūną naudoja asmeninėms reikmėms, visai kas kita – kai išnaudoja komerciniais tikslais. Šito labiausiai ir bijojau. Verslo tikslas – pinigai. Neretai bet kokiomis priemonėmis. Šuo man atrodė labai pažeidžiama šitos grandinės dalis. Mažiausiai norėjau per savo nuotykį prisidėti prie gyvūnų išnaudojimo.

Tiesą sakant, prieš išvykdamas į Švediją svarsčiau, ar etiška auginti šunis vien dėl to, kad jie vežiotų turistus. Ieškojau informacijos apie sąlygas haskių ūkiuose. Manęs iki šiol neapleidžia dvilypiai jausmai. Nors tikiu, kad Skandinavijoje, nepaisant Damiano istorijų, užtikrinamos bent minimalios gyvūnų teisės, ta turistinio verslo pusė man ne itin patinka. Galiausiai nusiraminau. Jei bus blogai, visada galiu viską mesti ir išvažiuoti. Tačiau slapta viliuosi, kad įvykiai klostysis gerai.

Įmonės įkūrėjas penkiasdešimtmetis švedas Kentas šiose vietose praleido beveik visą savo gyvenimą. Jo tėvas buvo policininkas, o mama dirbo mokytoja. Anksčiau visa šiaurinė Švedijos dalis kalbėjo suomiškai. Kento tėvas taip pat kuo puikiausiai šneka šia kalba. Kentas, nors ir mėgsta pabrėžti savo suomiškas šaknis, suomiškai moka vos kelis žodžius. Jis atrodo tipinis skandinavas: blondinas šviesiomis akimis. Angliškai kalba su ryškiu akcentu, šiek tiek primenančiu rytų europiečių tarseną. Tik jo versija gal kiek švelnesnė.

Šunų kinkiniai šiaurės Švedijoje paplito vos prieš penkiasdešimt metų. Iki tol vietos gyventojai keliavo ir krovinius gabeno elniais. Kentas dar paauglystėje įsisuko į turizmo verslą, o baigęs mokyklą ėmė dalyvauti vietos šunų lenktynėse.

Norėdamas sukaupti daugiau patirties, jis išvyko į šunų kinkinių meką Aliaską. Ten dirbo vienam geriausių tais laikais šunų vadeliotojų ir rengėsi visame pasaulyje garsioms „Iditarod“ lenktynėms. Atsikandęs nuotykių Aliaskoje, grįžo į gimtąją Švediją ir pradėjo kurti savo verslą. Pirmąjį šunį Kentas įsigijo už 3 500 JAV dolerių. Tiek jis mokėjo prieš dvidešimt penkerius metus, dabar suma būtų gerokai didesnė.

Tuo metu turizmo sektorius Laplandijoje sparčiai augo. Viena po kitos buvo kuriamos įmonės, kiekvieną žiemą atvykdavo vis daugiau Šiaurės pašvaistėmis ir šunimis susidomėjusių turistų. Be abejo, juos traukė ir „Ice Hotel“ – pirmasis pasaulyje viešbutis iš ledo.

Kentui, galima sakyti, iškrita auksinė gyvenimo korta. Šis unikalus ledo statinys prieš trisdešimt metų išdygo kitoje upės pusėje, tiesiai prieš jo gimtuosius namus. Žiemą, kai upė užšaldavo, vos per kelias minutes Kentas galėdavo atsidurti prie garsiojo viešbučio. Nieko keista, kad jis netrukus pradėjo vežioti jo svečius šunų kinkiniais.

Linksmosios sesutės Ojna ir Odesa

Kentas nebegrižo į lenktynes, jis visa galva nėrė į verslą. Jam sekėsi – per tuos daugiau kaip du su puse įmonės gyvavimo dešimtmečių įsigijo nemažai nekilnojamojo turto, įrengė namukų turistams, sumastė įvairių kelionių paketų ir iki šiol nuolat plečia savo verslą. Dabar pas jį svečiuojasi ne tik paprasti turistautojai, bet ir kino, muzikos bei sporto žvaigždės. Kentas valandų valandas gali pasakoti, kaip čia lankėsi modelis Kate Moss ar Monako princas Albertas Antrasis. Per sezoną įmonės šunų kinkinių turus išbando apie 5 000 žmonių.

Kentas turi žmoną ir tris mokyklinio amžiaus dukras. Jo žmona Ana kilusi iš pietų Švedijos. Kadaiše ji buvo nebloga slidininkė, dalyvaudavo varžybose. Dirbo ir kūrė laidas vienoje Švedijos televizijų. Verslas yra iš esmės bendras jos ir Kento kūrinys. Šalia namų jie turi įsirengę nedidelį biurą, kuriame abu kasdien darbuojasi. Ana užsiima įmonės rinkodara, užsakymais ir finansais, o Kentas – labiau ūkine dalimi ir logistika bei šunų reikalais. Net ir aštuoniasdešimtmetis jo tėvas prisideda prie įmonės gerovės – žiemą traktoriumi valo apsnigtus kelius ir šunidės teritoriją.

– Nesuprantu, dėl ko jis jai patiko, – stebisi Damianas. – Ana tokia maloni ir draugiška. Kentas – visiška jos priešingybė.

– Turėsi visą žiemą šiai paslapčiai išsiaiškinti, – sakau.

Taip turbūt mano ne tik prancūzas. Ana – gyva, kalbi, juokaujanti ir visada besišypsanti. Kentas – dažnai surūgęs, mažakalbis ir su niekuo nesiveliantis į draugystes. Iš šalies jie atrodo kaip du priešingai poliai. Nors fizikoje priešingai poliai gi vienas kitą traukia.